

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

CZ 1.07/1.4.00/21.1962

Základní škola, Lubnice, okres Znojmo, příspěvková organizace

Lubnice 20, 671 07 Uherčice, okres Znojmo, IČO 49438026

Tel.515298438, e-mail: zslub@mboxzn.cz

Číslo DUM: VY_32_INOVACE_M7_05

MATEMATIKA 7. ROČNÍK

Objem a povrch hranolu

Klíčová slova: objem, povrch, hranoly, čtyřboký hranol, krychle, kvádr, pětiboký hranol, síť hranolu

Mgr., Bc. Alena Kovářová

Anotace: Pracovní list do hodiny matematiky na téma objem a povrch hranolu. Žáci si zde shrnou znalosti o hranolech, zejména o krychli, kvádru a ostatních pravidelných i nepravidelných hranolech. V pracovním listě mají přehledně shrnuty všechny vzorečky pro objem a povrch, doplňují jednoduché otázky, načrtnou ne tolik známé hranoly a zkusí si narýsovat síť pravidelného šestibokého hranolu a vypočítat jeho objem a povrch.

OBJEM HRANOLU

Objem měříme u třírozměrných těles, kde máme tři rozměry - délku, šířku, výšku.
Hranoly jsou tělesa, která mají dvě shodné rovnoběžné podstavy (tvaru trojúhelníku, čtverce, pětiúhelníku, atd.), spojené příslušným počtem hran.

U těchto těles máme: **podstavy**

stěny

vrcholy

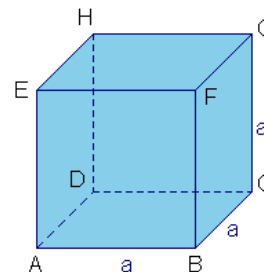
hrany

Při počítání objemu hranolů vždy dostaneme **krychlové jednotky**.

Např: _____

Objem značíme **V**.

Krychle a kvádr jsou čtyřboké hranoly.

Krychle

$$V = a \cdot a \cdot a = a^3 \dots\dots a \sim \text{délka hrany krychle}$$

Krychle má _____ vrcholů

_____ stěn

_____ hran

Podstavou je vždy _____ .

Kvádr

$$V = a \cdot b \cdot c \dots\dots\dots a, b, c \sim \text{délky hran kvádru}$$

Kvádr má _____ vrcholů

_____ stěn

_____ hran

Podstavou může být _____ nebo _____ .

Pětiboký hranol

Pravidelný má jako podstavu _____ .

Načrtni:

Nepravidelný má jako podstavu _____ .

Pětiboký hranol má _____ vrcholů

_____ stěn

_____ hran

Podstavou je vždy _____ .

Šestiboký hranol

Pravidelný má jako podstavu _____ .

Načrtni:

Nepravidelný má jako podstavu _____ .

Šestiboký hranol má _____ vrcholů

_____ stěn

_____ hran

Podstavou je vždy _____ .

atd.

POVRCH HRANOLU

Povrch měříme u třírozměrných těles, kde máme tři rozměry - délku, šířku, výšku. Je to vlastně obsah plochy jejich povrchu (obalu) - obsah jejich **sítě**.

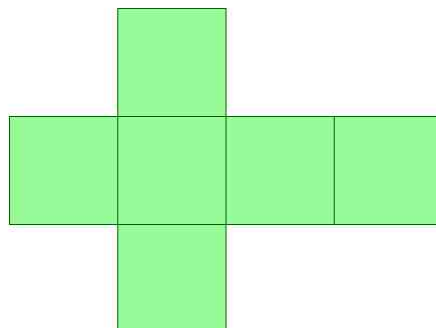
Při počítání objemu hranolů vždy dostaneme **čtvereční jednotky**.

Např:

Povrch značíme **S**.

U všech hranolů můžeme povrch vyjádřit pomocí vzorce

$$S = 2 \cdot S_p \cdot S_{pl} \dots\dots\dots S_p \sim \text{obsah podstavy} \\ \dots\dots\dots S_{pl} \sim \text{obsah pláště}$$

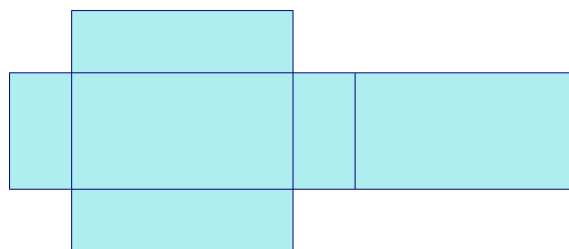

Krychle

$$S = 6 \cdot a \cdot a = 6 \cdot a^2 \dots\dots a \sim \text{délka hrany krychle}$$

Kvádr

$$S = 2 \cdot (a \cdot b) + 2 \cdot (b \cdot c) + 2 \cdot (a \cdot c) = 2 \cdot (a \cdot b + b \cdot c + a \cdot c) \\ \dots\dots a, b, c \sim \text{délky hran kvádr}$$

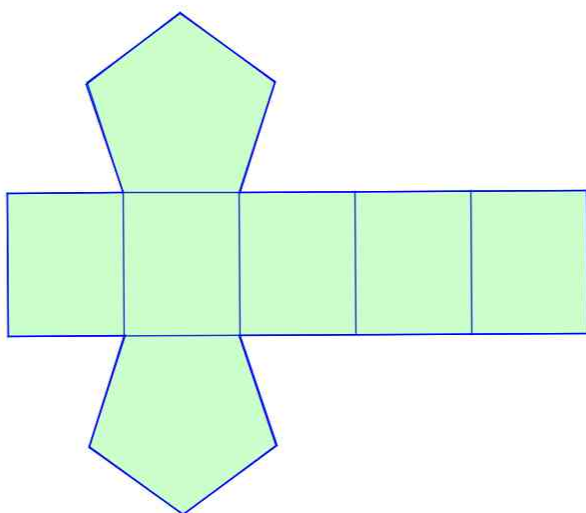
Pětiboký hranol

$$S = 2 \cdot S_p \cdot S_{pl} \dots\dots\dots S_p \sim \text{obsah pětiúhelníku} \\ \dots\dots\dots S_{pl} \sim \text{obsah pěti obdélníků}$$

Šestiboký hranol

Narýsuj síť pravidelného šestibokého hranolu, kde $a = 1,5$ cm a $v = 2$ cm. Vypočítej jeho objem a povrch.

Pojmenuj tuto síť hranolu:

Řešení:

Krychlové jednotky: mm^3 , cm^3 , dm^3 , m^3 , km^3 ...

Krychle má 8 vrcholů

6 stěn

12 hran

Podstavou je vždy čtverec .

Kvádr má 8 vrcholů

6 stěn

12 hran

Podstavou může být čtverec nebo obdélník .

Pětiboký hranol

Pravidelný má jako podstavu pravidelný pětiúhelník .

Nepravidelný má jako podstavu nepravidelný pětiúhelník .

Pětiboký hranol má 10 vrcholů

7 stěn

15 hran

Podstavou je vždy pětiúhelník .

Šestiboký hranol

Pravidelný má jako podstavu pravidelný šestiúhelník .

Nepravidelný má jako podstavu nepravidelný šestiúhelník .

Šestiboký hranol má 12 vrcholů

8 stěn

18 hran

Podstavou je vždy šestiúhelník .

čtvereční jednotky: mm^2 , cm^2 , dm^2 , m^2 , km^2 ...

Pravidelný šestiboký hranol, kde $a = 1,5 \text{ cm}$ a $v = 2 \text{ cm}$. Vypočítej jeho objem a povrch.

$$V = 6 \cdot 1,5 \cdot \sqrt{1,5^2 - 0,75^2} / 2 \cdot 2 = 9 \cdot \sqrt{1,6875} =$$

$$S = 12 \cdot 1,5 \cdot \sqrt{1,5^2 - 0,75^2} / 2 + 6 \cdot 1,5 \cdot 2 =$$